ARBEIDSDIENST

Een rede over

ARBEIDSDIENSTPLICHT

DOOR

MUSSERT

EEN REDE OVER DEN ARBEIDSDIENSTPLICHT

DOOR

MUSSERT

UITGAVE NENASU UTRECHT

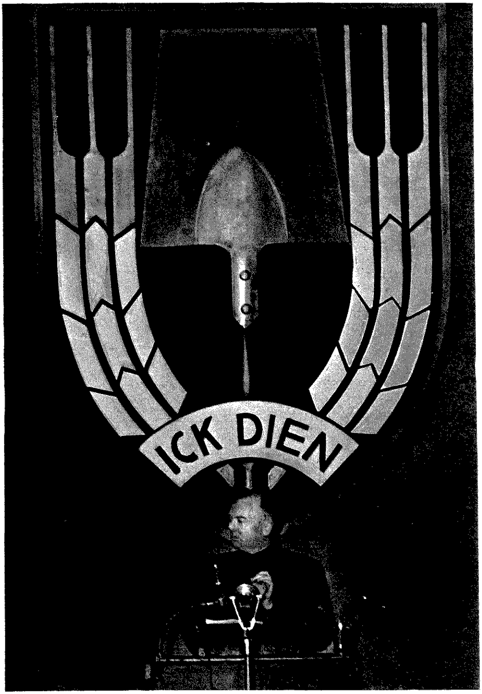
V O O R W O O R D

Met vreugde geven wij de belangrijke rede, die de Leider der Nationaal-Socialistische Beweging in Nederland op Woensdag 18 Februari 1942 in Pulchri Studio te Den Haag hield voor het verzamelde kader van den Nederlandschen Arbeidsdienst, in brochurevorm uit. Wij doen dit met temeer vreugde, omdat Mussert de pionier en de ijverigste propagandist van de Arbeidsdienstgedachte in Nederland is.

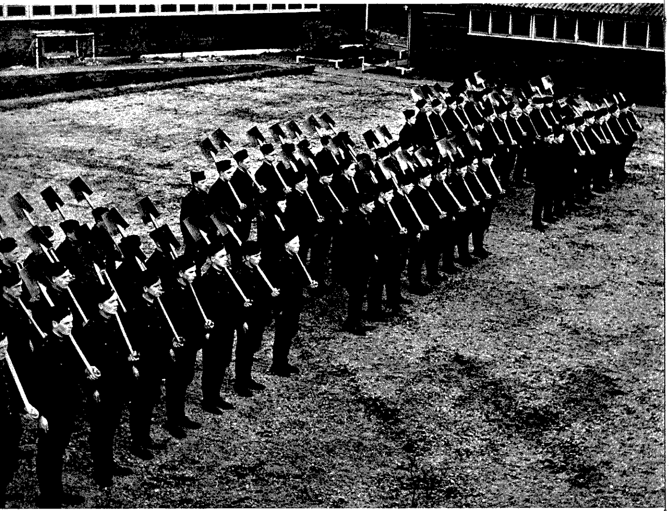
De Nederlandsche jeugd uit alle standen in den Arbeidsdienst te vormen tot een hechte eenheid, haar eerbied voor den medemensch en zijn arbeid bij te brengen en haar door harden arbeid te binden aan den vaderlandschen bodem en het eigen Volk, dat is het doel.

Moge hier de wensch worden geuit, dat weldra geen jonge man meer tot de universiteiten of tot den Staatsdienst zal worden toegelaten, zonder dat hij aan kan toonen, zijn halfjaar Arbeidsdienst te hebben volbracht. Dan zullen tenminste zij, die geroepen zijn te leiden, het eigen volk kennen en den arbeid eerbiedigen.

ERNST VOORHOEVE,
Propagandaleider.

De Leider tijdens zijn rede voor den Arbeidsdienst te Den Haag

Aantreden morgendienst

Over den Arbeidsdienstplicht.

Nu ik hier tot U zal spreken, mijne volksgenooten, die behooren tot den staf van den Nederlandschen Arbeidsdienst voor mannen en meisjes, gaan mijn gedachten ruim tien jaren terug, naar de jaren 1930 en 1931, toen de geesel der werkloosheid meer en meer om zich heen sloeg, toen het kapitalistisch stelsel in de geheele wereld zich van zijn zwartste zijde leerde kennen. Men zal zich dezen tijd herinneren als die van het begin van de ineenstorting van de welvaart, maar tevens als die van het hoogtepunt van de geestelijke verwildering, die te zamen den opmarsch van het communisme voorbereidden. Hoever het daarmede stond, kan moeilijk beter gedemonstreerd worden dan door voor U te herhalen wat in Februari 1932 in „De Tribune", het communistisch dagblad, geschreven kon worden zonder dat één van de christelijke heeren, die ons regeerden, daartegen eenig protest verhieven:

„een firma J. Christus en Co., N.V. . . .
„met een patent op het Rijk der Eeuwigheid
„met nog 12 directeuren-aandeelhouders opgericht
„bezit het over de geheele wereld meest verbreide
„handelsmerk: Twee elkander kruisende staven. . . ."

Een jaar later ging de Zeven Provinciën varen en daarna legde een mijnenveger zich op de reede van Soerabaja doodelijk verveeld op zijn kant. De grijze generaal Snijders, de onvermoeide strijder, die — omdat hij van te groot formaat, te eerlijk en te vaderlandslievend was — in 1918 door het geestelijk rapaille van de Tweede Kamer overboord was gezet, had toenmaals reeds meer dan een dozijn jaren zijn waarschuwende stem doen klinken tegen hetgeen men den geest

des tijds noemde, nl. de afbraak van alle geestelijke en moreele waarden en het daarvoor in de plaats stellen van de leuzen:

> „*liever bloôjan dan doôjan;*
> „*liever lui dan moe;*
> „*godsdienst is opium voor het volk;*
> „*proletariërs hebben geen vaderland.*"

Het was in dien tijd, dat 't woord arbeidsdienst voor de eerste maal te midden van het Nederlandsche volk werd geworpen. Niet als te aanvaarden mogelijkheid, maar als een gebiedende eisch voor de hernieuwing van ons volk. Op 14 December 1931 verscheen het programma der N.S.B. met als één der programmapunten:

> „De staatsburgers vormen te zamen één werkgemeenschap; op „ieder hunner rust arbeidsplicht."

Dit werd als volgt toegelicht:

> „De nationaal-socialistische staat dient gegrondvest te zijn op „den eerbied voor den arbeid. Hij of zij, die den meest een- „voudigen arbeid verricht en daardoor actief deelneemt aan de „instandhouding van de volkshuishouding, verdient als burger „van den Staat, als lid van de werkgemeenschap, onze achting meer „dan zij, die zich door de gemeenschap laten onderhouden, zonder „zelf ooit iets gepresteerd te hebben. De nietsdoeners, onverschillig „of zij rijk of arm zijn, zijn geen staatsburgers in den vollen zin „van het woord, hun positie in den Staat behoort met deze „minderwaardigheid in overeenstemming te zijn. Van het tijdstip „zijner bewustwording af, rust op ieder mensch arbeidsplicht; „gedurende de kinderjaren uitsluitend de plicht tot lichamelijke „en geestelijke ontwikkeling, daarna daarenboven die tot den „productieven arbeid, tot het tijdstip gekomen is, waarop gezegd „kan worden: Gij hebt genoeg gewerkt, de fakkel van den arbeid „kunt ge overdragen aan een jongere generatie.
>
> „Elke arbeid moet naar waarde beloond worden. Het is echter „noodig, dat er een tijdperk in ieders leven is, waarin hem of haar „geleerd wordt, dat arbeid uitsluitend ter wille van het welzijn „der gemeenschap, in waarde hooger staat dan arbeid uitsluitend „om persoonlijk gewin. Daartoe willen wij onze jonge mannen „en jonge dochters opvoeden, vandaar, dat wij het gewenscht „achten een verplicht arbeidsjaar in te voeren, dat vóór het één „en twintigste jaar moet zijn beëindigd, opdat zij bij het bereiken

„van dien leeftijd, tevens als volwaardig lid kunnen worden opge-
„nomen in de arbeidsgemeenschap, dus in het Staatsburgerschap.
„Met de meeste zorg en, zoo noodig, met de uiterste gestrengheid,
„zal er tegen gewaakt dienen te worden, dat dit arbeidsjaar
„lijntrekkend of saboteerend wordt doorgebracht. Met ernst en
„toewijding zal het opgedragen werk moeten worden uitgevoerd."

Zoo werd het door mij voorgeschreven in het laatste kwartaal van 1931, pal tegen den geest van den tijd in, die beleden werd in de als paddestoelen uit den grond rijzende tempels, welke men den schoonen naam gaf van stempellokalen.

Ik heb het voorrecht te spruiten uit een geslacht van werkers, van mijn 10en tot mijn 18en jaar dagelijks te zijn geoefend in handenarbeid naast de schoolopleiding. Het timmermansvak, het tuinmansvak en de binnenvisscherij heb ik leeren beoefenen en de minachting voor het labzwansen is mij grondig bijgebracht. Vandaar dat de arbeidsdienst mij zoo na aan het hart ligt, vandaar dat ik in 1931 zulk een revolutionnaire taal kon neerschrijven met de zelfverzekerheid van den man uit de practijk, die zich door geleerd gedaas niet van de wijs laat brengen.

Sindsdien heb ik in een reeks van jaren den arbeidsdienst gepropageerd in talrijke vergaderingen, onder het hoongelach en de verdachtmakingen van machthebbers en pers, zoodat ik meen het recht te hebben mij te noemen niet alleen de eerste, maar tevens ook een ijverig propagandist te zijn voor den arbeidsdienst. Wil, mannen en vrouwen van den Nederlandschen Arbeidsdienst, mij dan als zoodanig zien, nu ik voor de eerste maal tot U spreek over datgene, waaraan Gij Uw leven wijdt: de arbeidsdienst.

Op het werk

De eerste schreden van den Nederlandschen Arbeidsdienst.

De liefde tot den arbeid, meer nog de eerbied voor den arbeid is het begin van alle wijsheid ten aanzien van den arbeidsdienst. Daarnaast de liefde tot het Volk, het begrip volksverbondenheid, de zin voor volksgemeenschap, een groot socialistisch gevoel in den besten zin van het woord, zijn onmisbaar om tot een zuiveren arbeidsdienst te geraken. Dit beseffende kan niet anders worden gezegd, dan dat de Nederlandsche Arbeidsdienst onder de ongunstigst denkbare voorwaarden is aangevangen. Na de onvoorwaardelijke overgave van het toenmalige Nederlandsche leger op den 14en Mei 1940, heeft de Führer bevolen, dat de Nederlandsche krijgsgevangenen niet zouden worden weggevoerd, waartegen volkenrechtelijk geen bezwaren gemaakt zouden kunnen zijn, doch dat zij zouden worden vrijgelaten, ja dat zoo goed mogelijk voor hen gezorgd zou worden, want Nederlanders zijn Germanen gelijk Duitschers en Germanen moeten leeren, dat zij te zamen behooren.
Velen konden na ontslag uit den militairen dienst niet in hun onderhoud voorzien. Een opbouwdienst werd voor hen ingericht; daaruit is de arbeidsdienst voortgekomen. Hoe hoog en achtenswaardig, hoe nobel en goed bedoeld het ook was om duizenden te vrijwaren voor de hardheid van het leven, waaraan andere duizenden reeds jarenlang ten prooi geweest waren, nl. de werkloosheid, het is uit een oogpunt van arbeidsdienst jammerlijk geweest, dat begonnen is met duizenden, die geen liefde hadden tot den arbeid en wier gevoel voor de volksgemeenschap als totaal onvoldoende moet worden aangemerkt.
Uit dien opbouwdienst, die zoo nuttig had kunnen zijn als afbraakdienst, nl. om af te breken al die nuttelooze z.g. verdedigingswerken, die tijdens de mobilisatie in elkander waren geflanst, is ontstaan de arbeidsdienst. Ik heb bewondering en achting voor diegenen onder U, die alle bezwaren

en teleurstellingen, die daaruit moesten voortvloeien, hebben getrotseerd en tot zichzelve hebben gezegd: *en tòch*. Ja, niettegenstaande de grootst mogelijke geboortefout, *tòch* moeten wij een werkelijken arbeidsdienst bereiken. Een werkelijke arbeidsdienst is practisch nationaal-socialisme. Zonder nationaal-socialisme verwordt arbeidsdienst onherroepelijk tot een nieuwen vorm van werkverschaffing.
Ik heb het geloof met U, dat het groote doel bereikt zal worden. Laten wij in dit geloof ons met elkander rekenschap geven van de grootsche gedachte, van de practische uitvoering en van de plaats, die de arbeidsdienst zal innemen in den komenden Nederlandschen staat.

De sociale omwenteling op het gebied van den arbeid.

Er voltrekt zich in de wereld een revolutie, zooals maar eens per eeuw of per zooveel eeuwen plaats vindt. De revolutie van heden is niet alleen de reactie op de z.g. Fransche revolutie, wier beginselen anderhalve eeuw het leven van Europa hebben beheerscht, maar is het begin van een nieuw tijdvak in het leven der volkeren, een tijdvak, dat evengoed honderd als duizend jaar kan duren. Wij staan aan het begin daarvan, kennen dus het beginpunt en de richting waarin zij zich ontwikkelt. Haar hoogtepunt zal deze generatie niet beleven, dat is weggelegd waarschijnlijk voor Uw kleinkinderen. Het jaar 2000 zal Europa waarschijnlijk vieren, staande op den top der geweldige ontplooiïng, die het gevolg zal zijn van de nieuwe verhoudingen.
Wij, generatie van heden, pioniers van het nieuwe Europa, wij grijpen niet verder dan onze arm lang is. Wij beseffen, dat ieder volk ten gronde gaat, dat in zichzelf verdeeld is. Klassenstrijd en klassenwaan zullen moeten worden uitgeroeid. De natuurlijke tegenstellingen, die er altijd zullen zijn, moeten beslecht worden binnen het kader van de noodzakelijke volkseenheid. Een volk is ook een werkgemeenschap. Deze werkgemeenschap zal noodwendig gebaseerd moeten zijn op den arbeid en wel op het deugdelijk besef, dat zoo oud de wereld is, de arbeid de grondslag is geweest voor 's menschen bestaan. De meest primitieve mensch, die van veeteelt, jacht en visscherij leefde, werd vanzelfsprekend van jongs af aan door zijn ouders, zijn sibbe, zijn stam opgeleid om in het onderhoud van zich zelve en daarna van zijn gezin te kunnen voorzien. Maar in den vollen zin van het woord was diegene, die door zijn ijver, zijn vaardigheid en bekwaamheid het benoodigde voor een gezin kon veroveren en die tevens door zijn weerbaarheid dit gezin kon verdedigen.

De grootste schande, de grootste smaad, die men den opgroeienden man kon aandoen, zal geweest zijn, zijn uitsluiting uit dien toenmaligen manlijken arbeid. Dit neemt niet weg, dat in het grijs verleden, ook slavenarbeid bekend was. Krijgsgevangenen werden tot slaven gemaakt en aan de slaven werd het onprettigste werk opgedragen, waardoor dit een stempel van minderwaardigheid kreeg.
Eentonig en zwaar werk werd zorgvuldig gereserveerd voor de slaven en later voor de hoorigen. Slaven werden verkocht en gekocht en daarmede was de arbeid tot koopwaar gemaakt, d.w.z. alleen die arbeid, die door slaven verricht werd. Toen de edellieden in het zweet huns aanschijns op dampende paarden achter de herten en de wilde zwijnen aanjaagden is het niemand in het hoofd gekomen, om dien arbeid als koopwaar te beschouwen; die arbeid kostte meer dan hij opbracht om het koopmanschappelijk te zeggen.
Alleen die arbeid, die men door slaven kon laten doen, was koopwaar. Met de afschaffing van de officieele en in wezen eerlijke slavernij, kwam de nieuwe slavernij. Menschen koopen en verkoopen was streng verboden. Ieder was vrij om te werken of niet. Alleen als men geen kapitaal bezat en men werkte niet, dan kwam de honger en de honger is een veel scherper zweep dan die van den voormaligen echten slavendrijver.
Wij weten allen, dat met de officieele afschaffing der slavernij bijna gelijktijdig een nieuwe vorm van slavernij ontstond. De plattelandsarbeidsslaven, de slaven in de steengroeven, de slaven in de steenkolenmijnen, de slaven achter de weefgetouwen, de kantoorslaven, noem maar op. Menschen, die officieel vrij waren, maar in werkelijkheid van uur tot uur, van de wieg tot het graf, in slavernij leefden, omdat zij geen dag zonder loon konden zonder aan den honger te zijn prijsgegeven. Het zou mij hier veel te ver voeren om zelfs maar in het kort de geschiedenis van de blanke slavernij van de laatste honderd jaren te schetsen. Dit behoeft ook niet. Wij kennen dit proces ook zonder dat wij er veel van zeggen. Wij weten heel goed, dat er in de wereld betrekkelijk weinig arbeid is, die prettig is om te verrichten, die het lichaam gezond maakt en die goed betaald wordt.
Wij hebben ons er rekenschap van te geven, dat er veel meer arbeid te verrichten is, die werkelijk niet zoo pleizierig is, waardoor de rug waarlijk niet recht wordt en die niet royaal beloond wordt. Dit te ontkennen zou dwaasheid zijn. Als je iederen dag van je leven darmen moet uitwasschen met wellicht deze variatie, dat het de eene week runderdarmen zijn en de andere week varkensdarmen, dan moet men

mij niet aankomen om met een verheerlijkt gezicht te spreken van vreugde in den arbeid.
Wanneer men aan den loopenden band een bepaalde handgreep moet doen, uur na uur, dag na dag, week na week, jaar na jaar, laat men dan niet spreken van vreugde in den arbeid.
Laat men dan spreken over arbeid, die noodzakelijk verricht moet worden, die gedaan moet worden in het belang van de volksgemeenschap en laat die volksgemeenschap daar tegenover stellen, dat den arbeider zijn recht en zijn eer worden veilig gesteld.
Het recht van een landarbeider is, dat als hij dertig jaren op zijn knieën over een andermans land gekropen heeft, dat hij dan een bescheiden plaats de zijne kan noemen, als is het maar één of twee hectaren, met een eigen dak boven het hoofd. Het recht van den fabrieksarbeider is, dat hij zijn kinderen behoorlijk te eten kan geven, dat hij ze kan opvoeden, dat hij zonder zorg zijn ouden dag tegemoet zou kunnen zien. Ditzelfde geldt voor alle anderen die hun plicht doen in volksgemeenschap waar dan ook.
Zijn eer zal de arbeider terug hebben op den dag, dat al diegenen volwaardige staatsburgers zullen zijn, die hun taak naar behooren verrichten. Stel den arbeider zijn recht en zijn eer veilig en geef hem gepaste vreugde na den arbeid.
Wanneer dit gebeurd is, dan eerst is de slavernij in werkelijkheid opgeheven. De zoogenaamde opheffing van de slavernij in de 19de eeuw waarvan zooveel ophef is gemaakt, bevat een groote mate van schijnheiligheid. Het zwarte ras werd er door beschermd, maar het blanke ras legde aan millioenen van zijn zonen en dochteren een even drukkende en menschonteerende slavernij op, die in de stempellokalen der democratie haar bekroning vond.
De omwenteling van heden, de revolutie, die bezig is zich te voltrekken door gansch de wereld, heeft mede ten doel, de afschaffing van de slavernij van den blanken arbeider, het herstel van de eer van den arbeid. Een van de middelen, die daartoe aangewend moeten worden, is de arbeidsdienst. Want er gaapt een klove tusschen het zelfbewuste trotsche devies van den Nederlandschen Arbeidsdienst: „Ick dien" (een schooner devies is niet denkbaar) en het: Ik moet verdienen om te kunnen leven en daarom verkoop ik mijn arbeidskracht aan den meestbiedende.
Het „Ick dien" gaat uit van de volksgemeenschap, die door het doen van arbeid en het brengen van offers in stand gehouden moet worden. Het is een eer en een voorrecht om daaraan te kunnen medewerken en daarvoor tijdelijk „Ik verdien" ter zijde te stellen.

De arbeidsdienst als opvoedingsinstituut.

De arbeidsdienst is een schakel in de opvoeding van den modernen jongen mensch. De arbeidsdienst is in de eerste plaats een opvoedings- instituut. Dit kan eerst tot zijn recht komen, wanneer de jongelui van allen rang en stand daaraan deelnemen. Ik herinner mij, dat voor Mei 1940 in democratische kringen sprake geweest is van de invoering van arbeidsdienst. Ja, natuurlijk geen echte arbeidsdienst. Stelt U zich voor, dat Pa's zonen met een schop op den schouder zouden moeten marcheeren naast de zonen van Jan Boezeroen of van de beroemde Jan-met-het-confectie-pakje-an. Neen, zij stelden zich voor arbeidsdienst in te voeren voor jeugdige werkloozen, dan behoefden hun eigen zonen daaraan niet mede te doen. Ik behoef U waarlijk niet te zeggen, dat op deze wijze precies het tegendeel bereikt zou worden van wat een werkelijke arbeidsdienst beoogt. Het spreekt van zelf, dat de arbeidsdienst een school is voor gansch het jonge volk en dat op den duur alleen de lichamelijk of geestelijk ongeschikten daarvan vrijgesteld zullen kunnen worden.

De eerste phase van de opvoeding is het bijbrengen van orde, tucht en discipline, en het opvoeden tot netheid en frischheid. Een reeks van jaren is het Nederlandsche volk geleerd, dat precies in de pas loopen, correct rechtsomkeerd maken, resoluut en nauwkeurig handgrepen verrichten, zonder tegensputteren gehoorzamen, dat dit alles verfoeibaar militairisme is, den zgn. vrijen mensch onwaardig. In werkelijkheid was dit een onderdeel van het geraffineerde democratische plan, waarmede het Nederlandsche volk ten gronde moest gericht worden. Niet degene, die correct en met toewijding zijn dienst deed, was de „getapte" figuur, maar degene die handig de lijn wist te trekken en zijn meerdere zoo geraffineerd wist te nemen, dat hij hem juist niet pakken kon.

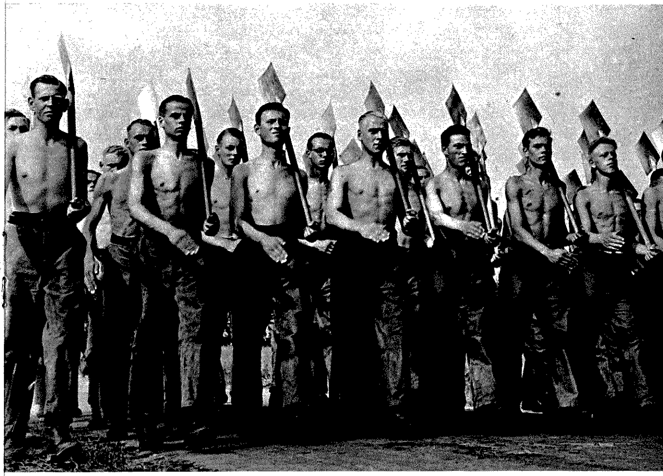
Daar is, naar ik meen, een uitstekend middel tegen, nl. deze lieden te doen afstraffen door hun collega's. Wanneer in een ploeg één man de lijn trekt of zijn plicht verzaakt, en het gevolg daarvan is, dat de geheele ploeg daarvoor moet opdraaien, dan garandeer ik U, dat na afloop daarvan de veroorzaker niet de held is maar van zijn collega's het noodige te

Papuitdeeling op het werkobject

hooren en te voelen krijgt, zoodanig, dat hij het wel uit zijn hart laat om hen nog eens zulk een koopje te leveren.
De arbeidsdienst is geen oorlogsverschijnsel maar een instituut des vredes. De geheele samenleving in de goedgeordende volksgemeenschap eischt orde, tucht en discipline en daarmede gaat het zooals met alles, half doen is erger dan niet doen. Een beetje orde, een beetje tucht, een beetje discipline is erger dan wanorde. Men krijgt er pas pleizier in wanneer het de volmaaktheid gaat benaderen. Dit neemt niet weg, dat de in den arbeidsdienst aangeleerde tucht, orde en discipline tevens een uitstekende grondslag is voor de op den arbeidsdienst volgende militaire scholing. Een goede arbeidsdienst is tevens een geschikte vooropleiding voor den militairen dienst.
Nimmer mag echter uit het oog verloren worden, dat dit het doel niet is, maar een bijkomend voordeel.
De tweede phase van de opvoeding is de ontwikkeling van den eerbied voor den arbeid, het uitdrijven van de luiheid, van de vrees voor het vuilmaken van de handjes. Werkelijk zware, zeer inspannende handarbeid verrichten, behoorlijk moe worden, is niets nieuws voor velen maar een bizondere gewaarwording voor anderen, die dit nimmer hebben medegemaakt. Er is een deel van ons volk, dat geen inspannenden handenarbeid kent, hoogstens hebben zij den predikant of den pastoor hooren spreken van „in het zweet uws aanschijns zult gij uw brood verdienen", en toen bij zich zelf gedacht: prettig, dat ik dat niet behoef te doen. Dat iedere jonge man een tijdvak in zijn leven heeft waarin hij ondervindt wat het beteekent om zwaren inspannenden handenarbeid te verrichten, zal hem in zijn later leven te stade komen, en zal hem er voor behoeden om lichtvaardig te oordeelen over arbeidsprestaties van handarbeiders, wat in den tegenwoordigen tijd maar al te veel geschiedt.
De derde phase tenslotte is de ontwikkeling tot gemeenschapsmensch, tot sociaal voelend wezen, tot zoon of dochter van ons volk. Wat is een mensch alleen! Meermalen heb ik er over gesproken in openbare bijeenkomsten, dat men zich er toch rekenschap van moet geven, dat materieele welvaart zoowel als cultureele en geestelijke bloei alleen dan ontstaan kan en behouden kan blijven, waar millioenen menschen een goed geordende werkgemeenschap vormen, waarin ieders talent tot zijn recht kan komen. De één zal een goed zeeman zijn, de andere een mijnwerker die zijn vak verstaat, een derde zal een bekwame machine-bankwerker zijn, de vierde een chirurg, de vijfde een geleerde, de zesde een prediker, een beeldhouwer. Niemand kan van alles verstand hebben. Wanneer

ieders talent zich kan ontwikkelen, wanneer zij allen goed georganiseerd in dienst gesteld worden van een volk, dan ontstaat daar welvaart voor allen en een hooge cultuur. Uit dit besef ontstaat de gemeenschapsmensch, degene die zijn aangeboren egoïstische instincten in toom houdt en arbeiden wil voor zijn volk, die het „ik verdien" vervangt door „ick dien". Gij zult, mijn arbeidskameraden, want zoo moge ik U noemen, in de practijk tot de ontdekking komen, dat er van een ezel geen rundvleesch valt te snijden of meer concreet uitgedrukt, dat gij elementen in den arbeidsdienst zult krijgen, waar niets mede aan te vangen valt, die studeeren voor beroepswerkloozen. Er zijn on-sociale luilakken, dagdieven, zeven-borden-erwtensoepeters, kantjesafloopers, kankeraars en betweters, te-laat-komers en vaste-ziekenrapport-klanten. Kankergezwellen moeten worden uitgesneden.
Het komt mij voor, dat het zonde en jammer is om veel tijd aan deze lieden te verspillen. Dit zijn klanten voor dwangarbeid, hard en onverbiddelijk.

De Arbeidsdienst marcheert

De arbeidsdienst als uitvoerder van werken.

Een van de grootste moeilijkheden voor den Nederlandschen Arbeidsdienst zal zijn het vinden van geschikte werkobjecten. Ons land is een oud cultuurland, met een buitengewoon dichte bevolking. Ik ken geen tweede land ter wereld, waar iedere vierkante kilometer van onzen bodem zoo is uitgenut. Zestien jaren van mijn leven heb ik besteed aan den waterstaat; van ontginning, droogmaking, wegenaanleg en dergelijke zaken weet ik iets af. Bij het zoeken van werkobjecten moet men in Nederland er in de eerste plaats op letten, dat men de gewone arbeiders niet beconcurreert en in de tweede plaats, dat men in zijn ijver om werk te verrichten het natuurschoon niet aantast. De laatste honderd jaren is er onder den drang van het nietsontziende kapitalisme reeds zooveel natuurschoon vernietigd, dat het hoog tijd wordt, dat daaraan paal en perk gesteld wordt. Onze bosschen, onze heide, onze duinen, onze molens, onze landgoederen, ons stedenschoon, niets was veilig. Aan ontginningen komt ook eenmaal een einde en het zal erg prettig zijn als het nageslacht nog eens een heusche heide kan zien. Misschien moeten wij er nog een Heidemaatschappij voor oprichten. U zult misschien zeggen, die hebben wij al. Maar dat is een vergissing. Het eerwaardig instituut, dat zich Heidemaatschappij noemt, zou meer waarheidsgetrouw anti-heidemaatschappij moeten heeten. Het is precies als met den Opbouwdienst, die eigenlijk afbraakdienst moest heeten.

Ik geloof inderdaad, dat ook de arbeidsdienst in landontginning en droogmaking nog werkobjecten zal vinden, maar naar mijn gevoel meer nog in verhooging van natuurschoon en opvoering van stedenschoon, behoud van monumenten, enz. Daardoor zou tevens de liefde tot den bodem en het oog hebben voor de schoonheid van ons vaderland worden aangewakkerd.

Een enkel woord wil ik hier spreken over wat ik zou willen noemen het nuttig rendement van den arbeidsdienst. Daaronder zou ik willen verstaan de verhouding tusschen de waarde in geld van den verrichten arbeid en de totale kosten van den arbeidsdienst. Elk werkobject kan worden uitgevoerd door beroepsmenschen onder leiding van ingenieurs, opzichters en aannemers. Wanneer zulk een werkobject op normale wijze aanbesteed een uitgave zou vergen van ƒ 100.000.—, dan is het duidelijk, dat als de arbeidsdienst het doet, de arbeidsdienst met alles wat er mede

annex Is, aanzienlijk meer kost dan f 100.000.—. Kost dat deel van den arbeidsdienst f 400.000.—, dan zouden wij het nuttig rendement in materieelen zin 25 % kunnen noemen.
Een ieder begrijpt, dat een nuttig rendement van 1 % er op zou duiden, dat er practisch niets wordt uitgevoerd. Ook begrijpt een ieder, dat een nuttig rendement van 100 % er op zou duiden, dat de arbeidsdienst een aannemersfirma geworden zou zijn, hetgeen in het geheel niet deugt, want de arbeidsdienst is in de eerste plaats een opvoedingsinstituut. De practijk der komende jaren zal leeren, wat een normaal percentage is. Een bepaald aantal uren per week zal aan den werkelijken arbeid gewijd moeten zijn. Dit aantal zal varieeren in verband met den aard van den arbeid en het stadium waarin de opleiding verkeert. Wel zal onder alle omstandigheden vastgehouden moeten worden aan dit principe, dat in de arbeidsuren hard gewerkt wordt, met inspanning van alle krachten. Na eenige oefening, moeten goed-gevoede, goed-verzorgde jonge kerels, die maar enkele uren per dag dien arbeid verrichten, per uur minstens evenveel kunnen verzetten als de gewone arbeider 8 of 10 uren per dag achtereen moet leveren om zijn loon te verdienen.
Vooral bij jonge menschen uit dezen tijd moet daarop streng gelet worden. Dezer dagen zag ik sneeuw ruimen. Twee handkarren met een hoopje sneeuw er op bewogen zich statig door Utrecht's straten. De eene handkar werd voortbewogen door een tamelijk oud mannetje. De andere kon dit tempo niet zoo goed bijhouden, die volgde met eenige vertraging; drie jonge kerels trokken een gezicht alsof zij daaraan duwden. Zooiets is mij een gruwel en een ergernis; ik hoop eens in de gelegenheid te zijn daarin grondig verandering te brengen.

Aan den arbeid

De arbeidsdienst als schakel in de opvoeding.

De arbeidsdienst is een schakel in het geheele opvoedingssysteem van den jongen mensch, dat begint bij zijn geboorte en eindigt bij zijn meerderjarigheid, bij het feest dat later gegeven zal worden bij zijn aanneming als staatsburger.
Hieruit volgt reeds, dat de natuurlijke gang van zaken met zich brengt, dat in den aanvang de opvoeding individualistisch is, nl. de opvoeding van het kind door de moeder, waarop in een behoorlijk normaal gezin al spoedig volgt de opvoeding van het kind door de ouders.
Dan komt de phase van het voorbereidend lager onderwijs en het lager onderwijs, waarop volgt het Mulo- of het ambachts- of vakonderwijs. Daarop volgt weer het leerlingstelsel, hetzij aan de middelbare scholen, hetzij in de bedrijven. In dit stadium hebben de ouders en de kerken hun natuurlijken en rechtvaardigen invloed op de opvoeding. Het volksbindende element zal hier gevormd worden door den Jeugdstorm. Ik weet, dat er velen hier te lande rondloopen, die openlijk of bedekt hun misnoegen er over te kennen geven, dat de komende staat geen genoegen zal nemen met de rol, die zij hem willen toebedeelen, nl. die van Sijmen betaal. Ouders en kerken hebben het recht hun natuurlijken invloed te doen gelden en niemand zal hun daarin tekort doen, maar het volksbindend element zal er ook zijn en eischt zijn plaats op. Als het kan goedschiks, als het moet kwaadschiks. Ik geef U de verzekering, mijne arbeidskameraden, dat degenen, die eerst de school van den Jeugdstorm zullen hebben doorloopen, voor uwen arbeid beter materiaal zullen leveren, dan diegenen, die om zoo te zeggen nog van geen toeten of blazen zullen weten.
De arbeidsdienst is de volgende schakel in den keten der moderne opvoeding. Daarover heb ik zooeven uitvoerig met U gesproken.

Tenslotte volgt dan het sluitstuk: de militaire dienst. Ik vermoed, dat in het nieuwe Europa een streng onderscheid zal zijn tusschen diegenen, die het recht zullen hebben, de wapenen te dragen, en diegenen die dát recht niet zullen hebben. Zal aan het Nederlandsche volk dit recht verleend worden? Mijn antwoord op deze vraag is een stellig: ja! Het Nederlandsche volk is een Germaansch volk. In het komende Europa zullen de Germaansche volkeren als zijnde van eenen bloede, lotsverbonden op leven en dood, schouder aan schouder met elkander staan. Ik reken het tot mijn grootste opgave, het Nederlandsche volk zich bewust te doen worden van deze roeping. Dat zoo velen, dit nu nog niet verstaan deert mij niet. Het gebeurt toch, omdat dit een historische noodzakelijkheid is. De dagen van 10 tot 14 Mei hebben voor ieder, die niet stekeblind is, duidelijk in het licht gesteld, dat een afzonderlijke Nederlandsche weermacht, die daarenboven nog opgesteld werd onder de vlag der neutraliteit maar in werkelijkheid uitsluitend tegen het groote Duitsche broedervolk gericht was, geen reden van bestaan heeft. De Nederlandsche soldaat zal deel uitmaken van de groote Germaansche weermacht en hij zal zijn vaderland verdedigen, daar waar het verdedigd moet worden, nl. aan de grenzen van Europa. Ik ben er van overtuigd, dat de Nederlandsche soldaat dan zal blijken een even goed soldaat te zijn als de Duitsche soldaat bewezen heeft te zijn. Trouwens, onze jongens in Rusland hebben dit reeds bewezen, met den inzet van hun leven en velen met het offer van hun leven.

Een deugdelijke militaire opleiding zal de opvoeding van den jongen Nederlander afsluiten.

De Jeugdstorm doorloopen hebbend, in den arbeidsdienst geschoold, deugdelijk militair opgeleid, zal de jonge Nederlander van straks in Godsvertrouwen, liefde voor volk en vaderland en eerbied voor den arbeid grootgebracht, op zijn 21ste jaar plechtig en feestelijk worden opgenomen als volwaardig staatsburger in de Nederlandsche volksgemeenschap.

In Arbeidsfront en Volksdienst zal de genoemde band van saamhoorigheid behouden blijven en door het geheel zal loopen een zwart-roode draad, die van staal zal zijn.

Zoo stel ik den arbeidsdienst als schakel, als een zeer gewichtige schakel, in een keten, die dient tot vrijmaking van het Nederlandsche volk van kleinmoedigheid en egoïsme, van vooroordeelen en bekrompenheid. Daardoor zal jong-Nederland in staat zijn om zich een weg te banen door het leven.

De noodzaak voor ons volk een weg te banen.

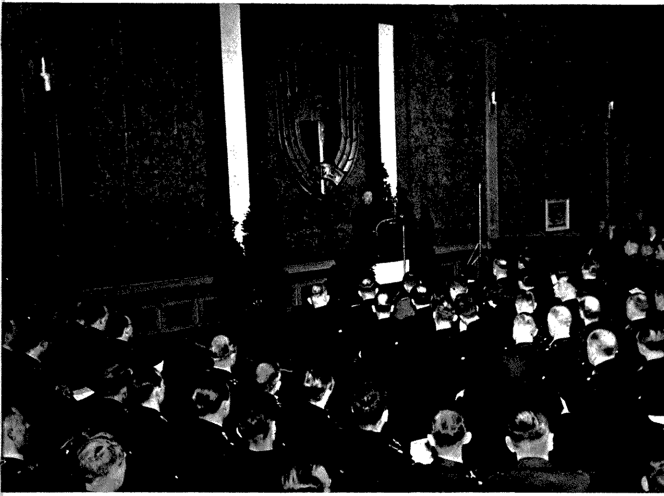
Hoe noodzakelijk het is, dat onze jeugd met krachtige hand en een hart vol liefde zal worden opgevoed, afkeerig van een gemakkelijk leventje, bereid zich in te zetten, dat zal een ieder inzien, die eenig begrip heeft van den grooten nood waarin ons volk verkeert. Tot onze voorouders voor de eerste maal de Kaap de Goede Hoop rondden, waren wij Nederlanders ons ten volle bewust van onze saamhoorigheid in Germaanschen Europeeschen zin.

De ontdekking van Amerika, de weg naar Indië, openden wijde perspectieven, waarvan gulzig en met enorm doorzettingsvermogen en ongekende kracht gebruik gemaakt werd om in alle deelen van de wereld nederzettingen en handelscentra te vormen. In een halve eeuw tijds werd een wereld-omspannend net tot stand gebracht. Omstreeks het midden van de 17de eeuw was het hoogtepunt bereikt. Drie eeuwen is op die kracht geteerd. Niettegenstaande ons volk zich ook nadien zeer groote inspanningen getroost heeft, ging van het verworven bezit het een na het andere verloren. Albion erfde en wat het niet in bezit nam ging het garandeeren. De Engelsche vloot garandeerde alles. Eigenlijk was men hier in Nederland van meening, dat Engeland's vloot er was om de Nederlandsche koloniën voor ons te behouden.

Nu gaat Engeland's Imperium ten gronde, volgens de aardsche wet van de vergankelijkheid en daar de Nederlandsche sloep met vele touwen was vastgemaakt aan het Engelsche slagschip trekt dit zinkende slagschip de sloep mede naar den bodem der zee. Tien jaren lang heb ik ons volk in alle toonaarden voorgehouden, dat die touwen doorgesneden moesten worden. Men wilde niet luisteren en bleef met hemelschen blik staren naar John Bull's slagschip.

De heeren, die ons regeerden, hebben het goud naar Amerika gebracht, hebben Japan den oorlog verklaard en het volk is de dupe.

Wij moeten er op rekenen, arm en berooid uit dezen oorlog te komen en den wederopbouw van den grond af aan te moeten beginnen. De erfenis is op. Er valt nog maar één ding te doen: resoluut de handen uit

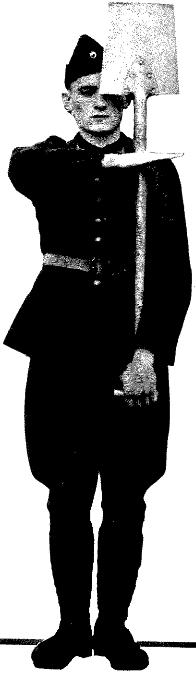
Vergadering te Den Haag op Woensdag 18 Februari 1942

de mouwen en aanpakken, met het gezicht naar het Oosten. Dat is onze taak. Dat is het karwei waarvoor wij staan. Wij zullen daarbij hebben te steunen op het eenige wat ons gebleven is, d.w.z. ons stukske vaderlandsche bodem hier en de volkskracht van 9 millioen menschen. De goede eigenschappen van hand en hoofd en hart van ons volk vormen ons kapitaal. Ik heb geloof in ons volk. Wij hebben wel meermalen voor heete vuren gestaan, al geef ik toe, dat moeilijk een tijdperk in onze geschiedenis te vinden zal zijn, zoo moeilijk en zwaar als het huidige. Wij moeten ons volksbestaan weer van den grond af aan opbouwen. Als ingenieur schrikt mij dit niet af.
De arbeidsdienst moet onze jonge mannen en de meisjes leeren, dat wij ons voor ons volk opnieuw een weg moeten banen en hen daarvoor geschikt maken. Voorwaar een groot doel, de moeite waard om het leven voor in te zetten.

Arbeidskameraden, mannen en meisjes, die vrijwillig de taak op U hebt genomen om mede te arbeiden aan de herrijzenis van ons volk, gij zult weten, dat gij een zeer verantwoordelijke en zeer zware taak op U hebt genomen. Daarvoor was het waarlijk niet noodig om tot U te spreken. Indien ik er echter toe heb bijgedragen, om datgene wat gij in U gevoelde duidelijk onder woorden te brengen, om klaar voor oogen te stellen de plaats en de beteekenis van den arbeidsdienst in den komenden Nederlandschen staat, dan is mijn doel voor heden bereikt. Alvorens te eindigen wil ik U, commandant van den Nederlandschen Arbeidsdienst, dank zeggen voor de uitnoodiging om hier voor uw leidend kader te spreken en U toewenschen, dat het U gelukken moge, den Nederlandschen Arbeidsdienst aan zijn doel te doen beantwoorden en U, General-Arbeitsführer Bothmann, gij die U zoo belangeloos moeite geeft om het instituut dat uw hart heeft, de arbeidsdienst, ook hier te lande te maken tot datgene wat het onder de bezielende leiding van den Rijksarbeidsführer Hierl in Duitschland is, nl. een voorbeeldig opvoedingsinstituut voor jonge mannen en meisjes, ik dank U namens het begrijpende en waardeerende deel van het Nederlandsche volk voor al uw moeite, al uw toewijding, al uw zorgen en spreek de hoop en de verwachting uit, dat gij in uw later leven met voldoening zult mogen terugzien op den arbeid door U verricht in de lage landen aan de Noordzee.

MUSSERT.

Utrecht, 17 Februari 1942.

ICK DIEN

„In den arm-schop'

Werk aan vaderlandschen bodem . . . . .

Het inpolderen van aangeslibd land . . . . .
een werkobject in Workum (Fr.)

De Arbeidsdienst bij natuurrampen
Hier bij een boschbrand.

nd-

in